

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI.410.011.03.2020

Barbara Cudzik, Dyrektor Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim
ul. Świętokrzyska 22
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/041 – Pomoc udzielana rodzinom zastępczym przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim (dalej: PCPR lub Centrum), ul. Świętokrzyska 22, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Barbara Cudzik, Dyrektor PCPR (dalej: Dyrektor) od 15 lipca 2019 r. Poprzednio, w okresie objętym kontrolą, pełniącym obowiązki Dyrektora był Krzysztof Wojtachnio (dalej: p.o. Dyrektora).
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. 2. Realizacja zadań przypisanych koordynatorom. 3. Formy i efekty pomocy udzielanej przez koordynatorów rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2020 (I półrocze). Badaniami kontrolnymi objęte zostały również zdarzenia i dokumenty sprzed 1 stycznia 2018 r. oraz po 30 czerwca 2020 r. w przypadkach, gdy miały one związek z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontrolerzy	Krzysztof Kopeć, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/75/2020 z 8 października 2020 r. Magdalena Kaczmarczyk, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/76/2020 z 8 października 2020 r.

(akta kontroli str. 1-3)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Zatrudnieni w okresie objętym kontrolą w PCPR koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej (dalej: koordynatorzy) spełniali wymogi w zakresie kwalifikacji określone w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej³ oraz warunki określone art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ww. ustawy. Zostali oni prawidłowo umiejscowieni w strukturze organizacyjnej PCPR w Dziale ds. Pracy z Rodziną i Dzieckiem, a także zapewniono im możliwość skorzystania ze szkoleń w wymiarze adekwatnym do potrzeb. W PCPR w okresie objętym kontrolą występowała bardzo duża fluktuacja pracowników zatrudnianych na stanowiskach koordynatorów mogąca wpływać na budowę poczucia stabilności u wspieranych rodzin zastępczych.

Regułą w kontrolowanej jednostce było obejmowanie opieką jednocześnie więcej niż 15 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka przez jednego koordynatora, co stanowiło naruszenie art. 77 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadaniowy czas pracy koordynatorów w PCPR wprowadzony został dopiero od 1 lipca 2020 r. Do tego czasu sposób organizacji pracy koordynatorów był niezgodny z art. 79 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym praca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej powinna być wykonywana w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy lub umowy o świadczenie usług.

PCPR jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu ostrowieckiego, zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obejmował rodziny zastępcze opieką koordynatora na ich wniosek i zgodnie z art. 77 ust. 2 ww. ustawy wyznaczał koordynatora, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka (dalej: rdd). Wyjątek stanowiła jedna zmiana koordynatora w 2018 r.

Plany pomocy dziecku opracowane w kontrolowanej jednostce w okresie objętym kontrolą były dostosowane do sytuacji dzieci i opracowywane w terminie do 30 dni od umieszczenia podopiecznego w rodzinie zastępczej. W przypadku planów pomocy dziecku opracowanych dla pięciu z 25 badanych podopiecznych na dokumencie nie zamieszczono podpisu asystenta rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny przedstawiciela podmiotu organizującego pracę z rodziną.

Organizator prawidłowo zgodnie z art. 130 ust. 1 pkt 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zapewniał udział koordynatora w pracach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinach objętych jego wsparciem, a w przypadku rodzin nieobjętych opieką koordynatora pracownika PCPR sprawującego z ramienia organizatora pieczy opiekę nad rodziną. Na posiedzenia dotyczące oceny sytuacji dziecka nie byli jednak zapraszani i nie brali w nich udziału przedstawiciele ośrodka adopcyjnego. Oceny prowadzone były w terminie określonym w art. 131 ust. 1 ww. ustawy.

Modyfikacje planów pomocy dziecku były w zdecydowanej większości przypadków zgodne ze stanem rzeczywistym i spójne z wnioskami wynikającymi z oceny sytuacji dziecka, wyjątek stanowiło nieuwzględnienie celu dotyczącego przygotowania do usamodzielnienia (w dwóch przypadkach), celu dotyczącego adopcji (w jednym przypadku) oraz niezaktualizowanie celów i założeń w związku z przebadaniem dziecka w poradni psychologiczno-pedagogicznej (w jednym przypadku). W dokumentacji jednej podopiecznej, która w okresie objętym kontrolą osiągnęła

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 821.

pełnoletniość brak było potwierdzenia wysłuchania jej zdania, w trakcie przeprowadzania oceny sytuacji dziecka, co stanowiło naruszenie art. 4a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym podmiot dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej jest obowiązany do wysłuchania dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają.

Koordinatorzy rodzinnej pieczy zastępczej i organizator pieczy wspierali rodziny zastępcze i prowadzących rdd w realizacji ich zadań. Udzielane wsparcie nie zawsze okazywało się jednak skuteczne. Na podstawie szczegółowego badania próby kontrolnej dokumentacji 11 rodzin zastępczych (w tym ośmiu objętych wsparciem koordynatora) zidentyfikowano 31 problemów, z których 22 zostało rozwiązanych (71%). Wśród nierozwiązanych problemów dominowały problemy związane z brakiem alimentów. Dla dwóch podopiecznych z 25 objętych analizą, w przypadku których od umieszczenia w pieczy zastępczej upłynął rok Dyrektor nie dochodził świadczeń alimentacyjnych, co stanowiło naruszenie z art. 38 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dla jednego dziecka wnioski wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej, o którym mowa w art. 47 ust. 7 ustawy złożony został dopiero po upływie ponad sześciu lat od umieszczenia podopiecznego w pieczy zastępczej.

PCPR zapewnił rodzinom zastępczym możliwość korzystania z większości uprawnień wynikających z ustawy o pieczy zastępczej, w szczególności udziału w grupie wsparcia i szkoleniach mających na celu podnoszenie kwalifikacji, skorzystania z pomocy prawnej, prawa do urlopu oraz możliwości zatrudnienia osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu ostrowieckiego pozbawione były natomiast możliwości skorzystania z pomocy rodziny pomocowej oraz pomocy wolontariuszy. W PCPR zapewniono dostęp do opieki psychologicznej, natomiast opieka reedukacyjna realizowana była w szkołach, a opieka rehabilitacyjna w poradniach specjalistycznych.

Projekt Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2018-2020 został przedłożony Radzie Powiatu Ostrowieckiego z opóźnieniem wynoszącym blisko rok. Przyjęte w ww. programie założenia dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej były realizowane, jednak z uwagi na nieokreślenie wartości docelowych wskaźników ich realizacji nie można wskazać stopnia ich wykonania.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja pracy koordinatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Opis stanu faktycznego

PCPR działał na podstawie uchwały nr VI/37/99 Rady Powiatu w Ostrowcu Świętokrzyskim z 29 marca 1999 r. w sprawie powołania PCPR. Zakres zadań realizowanych przez PCPR określał obowiązujący Statut przyjęty uchwałą nr XXXVIII/317/2006 Rady Powiatu w Ostrowcu Świętokrzyskim z 8 czerwca 2006 r. w sprawie nadania statutu PCPR⁵. Zarządzeniem nr Or.I.120.50.2011 Starosty

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Zmieniony uchwałą nr XVIII/135/08 z 30 maja 2008 r., uchwałą nr IX/65/11 z 29 czerwca 2011 r. oraz uchwałą nr XVIII/121/11 z 23 grudnia 2011 r.

Ostrowieckiego z 12 października 2011 r. PCPR został wyznaczony na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu ostrowieckiego.

Strukturę organizacyjną i zakres zadań PCPR w okresie objętym kontrolą określał regulamin organizacyjny, wprowadzony uchwałą nr 48/2012 Zarządu Powiatu Ostrowieckiego z 7 marca 2012 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego PCPR⁶ oraz uchwałą nr 266/2019 z 8 listopada 2019 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego PCPR⁷. Zgodnie z art. 76 ust. 2 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz zapisami regulaminu w ramach Działu ds. Pracy z Rodziną i Dzieckiem funkcjonowały dwa zespoły: Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Zespół ds. Pomocy Instytucjonalnej i Realizacji Świadczeń. W skład Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej wchodziły następujące stanowiska:

- starszy specjalista pracy socjalnej – koordynator (1 etat);
- starszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej (1 etat);
- koordynator rodzinnej pieczy zastępczej (5 etatów);
- psycholog (1 etat);
- terapeuta/pedagog (1 etat);
- konsultant (1 etat)⁸.

(akta kontroli str. 12-93)

Zarządzeniem nr 24/2020 Dyrektora PCPR z 16 czerwca 2020 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Pracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim wprowadzony został zadaniowy czas pracy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w PCPR. Do czasu wejścia w życie ww. zarządzenia, tj. 1 lipca 2020 r. koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w PCPR zatrudniano na podstawie umowy o pracę w podstawowym 8-godzinnym systemie czasu pracy, mimo iż zgodnie z art. 79 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej praca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej powinna być wykonywana w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy lub umowy o świadczenie usług.

Dyrektor wyjaśniła: *W momencie objęcia przez mnie funkcji dyrektora PCPR tj. 15 lipca 2019 roku sytuacja w jednostce (szczególnie kwestia zatrudnienia specjalistycznej kadry) wymagała bardzo daleko idących zmian. Główne działy merytoryczne, tj. dział ds. pracy z rodziną i dzieckiem i dział rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych nie posiadały kierowników, którzy mogliby koordynować, nadzorować i organizować pracę personelu. Dodatkowo kilku pracowników przebywało na długotrwałych zwolnieniach lekarskich. W związku z powyższym moim głównym zadaniem jako dyrektora było całkowite „zreformowanie” pracy jednostki zarówno w kwestii zatrudnienia fachowej kadry, dostosowania zadań do poszczególnych pracowników – działów itp. Proces „odbudowy jednostki” był trudny, czasochłonny i złożony. Dlatego też dopiero w miesiącu czerwcu 2020 roku został przyjęty zarządzeniem wewnętrznym nowy Regulamin Pracy PCPR, który odzwierciedlał proces zmian organizacyjnych wprowadzonych w jednostce wraz z przygotowaniem i wprowadzeniem zadaniowego czasu pracy dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (zatrudnienie nowych osób na stanowiska koordynatorów, zabezpieczenie środków finansowych w budżecie na dojazdy koordynatorów do środowisk rodzin zastępczych itp.).*

(akta kontroli str. 94-145, 152, 475)

⁶ Zmieniona uchwałą nr 107/2013 z 30 lipca 2013 r., uchwałą nr 86/2014 z 6 czerwca 2014 r., uchwałą nr 141/2014 z 18 września 2014 r. oraz uchwałą nr 45/2015 z 15 kwietnia 2015 r.

⁷ Zmieniony uchwałą nr 113/2020 z 8 maja 2020 r. oraz uchwałą nr 134/2020 z 9 czerwca 2020 r.

⁸ Stanowisko dodano do Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej zmianą regulaminu z 9 czerwca 2020 r.

W załączniku nr 1 do ww. zarządzenia nr 24/2020 w sprawie ustalenia Regulaminu Pracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim określono wzór miesięcznej karty czasu pracy koordynatora. W jednostce w toku realizacji zadań przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wykorzystywane były jednolite wzory:

- kwestionariusza dotyczącego wizyty domowej,
- kwestionariusza okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej,
- informacji o całokształcie sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej,
- protokołu z oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej,
- planu pomocy dziecku.

Dyrektor wyjaśniła: *Biorąc pod uwagę fakt, że obowiązujące ustawowe przepisy prawa w zakresie organizacji pieczy zastępczej nie wprowadzają obligatoryjnie ujednoczonych druków dokumentujących pracę koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wszystkie druki dokumentów, na których pracują koordynatorzy są opracowywane przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Św. Szablony (matryce) druków, którymi jako narzędziem pracy posługują się koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej były sporządzane (modyfikowane) w ramach tzw. „burzy mózgów” koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz osób koordynujących i nadzorujących pracę zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej. Powyższe druki nie zostały przyjęte zarządzeniem wewnętrznym dyrektora, ale zostały wprowadzone do codziennej pracy koordynatorów ustną decyzją dyrektora.*

(akta kontroli str. 474)

W związku z pandemią COVID-19 zarządzeniem starosty ostrowieckiego od 7 maja 2020 r. zawieszono zostało dokonywanie określonych w dziale III rozdziale 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz ocen prowadzących rodzinne domy dziecka na okres do dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii ogłoszonego w związku z COVID-19⁹.

Organizacja pracy w PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim w okresie obowiązywania stanu pandemii uregulowana została zarządzeniem Nr 29/2020 Dyrektor PCPR z 31 sierpnia 2020 r¹⁰. Zgodnie z § 3 ust. 7 ww. zarządzenia koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wykonujący pracę w zadaniowym systemie czasu pracy poza siedzibą PCPR, którzy w ramach swych obowiązków pracowniczych wizytują jakiegokolwiek miejsca i mający osobisty kontakt z jakimikolwiek osobami, mają obowiązek korzystania, w czasie wizytacji i rozmowy, z maseczki ochronnej lub przyłbicy oraz z rękawic ochronnych. W przypadku znaczącego wzrostu liczby zachorowań na COVID-19, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej na polecenie Dyrektora będą wykonywali pracę w siedzibie PCPR.

(akta kontroli str. 146-150)

W budynku PCPR do rozmowy z rodziną zastępczą, dziećmi z rodzin zastępczych, rodzicami biologicznymi wykorzystywano dwa pomieszczenia. Jedno z pomieszczeń¹¹ mieściło się na parterze budynku, drugie na VI piętrze¹².

⁹ Zarządzenie nr Or.I.120.1.25.2020 Starosty Ostrowieckiego z 7 maja 2020 r. w sprawie zawieszenia dokonywania ocen określonych w dziale III rozdziale 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

¹⁰ Zarządzenie nr 29/2020 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim z 31 sierpnia 2020 r. w sprawie organizacji pracy w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim w okresie obowiązywania stanu epidemii.

¹¹ Nr 0.22.

¹² Nr 6.16.

W pomieszczeniu na VI znajdowały się między innymi stolik, krzesła i zabawki (pluszaki, puzzle, samochody, lalki, itp.). W pomieszczeniach tych zapewniono możliwości swobodnego porozmawiania z rodziną zastępczą, dziećmi z rodzin zastępczych, rodzinami biologicznymi.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnieni w PCPR mieli możliwość używania samochodu osobowego stanowiącego własność pracownika do celów służbowych oraz uzyskania zwrotu kosztów przejazdu środkami transportu zbiorowego.

(akta kontroli str. 359-360, 515-524, 657-658)

W okresie objętym kontrolą w PCPR na stanowiskach koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych było 10 osób. Wszyscy spełniali wymogi w zakresie kwalifikacji określone w art. 78 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz spełniali warunki określone art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ww. ustawy. Koordynatorzy zatrudnieni byli na podstawie umów o pracę. W jednym przypadku umowa o pracę została poprzedzona umową zlecenia.

W PCPR nie wprowadzono specjalnych rozwiązań w sytuacji korzystania przez koordynatorów z dłuższych zwolnień lekarskich lub innych nieprzewidzianych sytuacji.

(akta kontroli str. 152)

Wojewoda Świętokrzyski rozstrzygnięciem nadzorczym znak PNK.I.4130.101.2016 z 21 grudnia 2016 r. stwierdził nieważność uchwały nr 218/2016 Zarządu Powiatu Ostrowieckiego z 27 października 2016 r. w sprawie powołania Pawła Walesica na dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Uchwałą nr 1/2017 Zarządu Powiatu Ostrowieckiego z 12 stycznia 2017 r. pełnienie obowiązków Dyrektora PCPR powierzono Krzysztofowi Wojtachnio. Powierzenie pełnienia obowiązków ww. uchwałą nastąpiło na okres od 12 stycznia 2017 r. do dnia:

- zakończenia procedury przed sądami administracyjnymi, w wyniku której uchylono rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Świętokrzyskiego z 21 grudnia 2016 r., znak PNK.I.4130.101.2016, stwierdzające nieważność uchwały nr 218/2016 Zarządu Powiatu Ostrowieckiego z 27 października 2016 r. w sprawie powołania dyrektora PCPR,
- w przypadku utrzymania w mocy rozstrzygnięcia nadzorczego do czasu wyłonienia w drodze postępowania konkursowego dyrektora PCPR.

Jednocześnie do czasu uprawomocnienia się ww. rozstrzygnięcia nadzorczego, tj. do 6 marca 2018 r. Paweł Walesic pozostawał zatrudniony w PCPR, otrzymał zakres obowiązków bez wskazania stanowiska. W schemacie organizacyjnym PCPR nie zostało wyodrębnione nowe stanowisko. Wśród głównych zadań dla Pawła Walesica wymieniono m.in.:

- planowanie, wytyczanie kierunków działania i organizacji Centrum w zakresie uzgodnionym z Dyrektorem,
- koordynowanie wewnętrznej organizacji pracy i polityki zarządzania zasobami ludzkimi Centrum.

Paweł Walesic otrzymywał wynagrodzenie przysługujące na stanowisku dyrektora.

Od 8 marca 2018 r. po uprawomocnieniu się rozstrzygnięcia nadzorczego Wojewody został on zatrudniony na stanowisku kierownika Działu ds. Pracy z Rodziną i Dzieckiem.

P.o. Dyrektora wyjaśnił, że zakres obowiązków wręczył Panu Walesicowi celem umożliwienia sobie egzekwowania od niego swoich poleceń, na zakresie nie wpisano stanowiska gdyż nie został on odwołany przez Zarząd Powiatu Ostrowieckiego ze swojej funkcji Dyrektora PCPR.

Powolywanie i odwoływanie Dyrektora PCPR należało do kompetencji Zarządu Powiatu Ostrowieckiego.

(akta kontroli str. 808-874)

Stan zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w PCPR wynosił pięć osób na koniec 2018 r. oraz cztery osoby na koniec 2019 r. i 30 czerwca 2020 r. Wskaźnik fluktuacji koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w okresie objętym kontrolą wynosił 0,85 w 2018 r., 0,24 w 2019 r. oraz 0,26 w pierwszym półroczu 2020 r. Z osób zatrudnionych na stanowisku koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w Centrum w dniu 1 stycznia 2018 r. na 30 czerwca 2020 r. pracowała tylko jedna osoba.

P.o. Dyrektora wyjaśnił, że koordynatorzy którzy rezygnowali z pracy w PCPR nie wskazywali przyczyn rozwiązania umowy o pracę.

(akta kontroli str. 153, 510)

Zdaniem NIK duża fluktuacja pracowników zatrudnianych na stanowiskach koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej mogła utrudniać budowę poczucia stabilności u wspieranych rodzin zastępczych.

Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka z terenu powiatu ostrowieckiego, według zestawień przygotowanych na potrzeby kontroli wynosiła:

- 119 na koniec 2018 r., w tym 118 rodzin objętych opieką koordynatora;
- 134 na koniec 2019 r., w tym 131 rodzin objętych opieką koordynatora;
- 126 na 30 czerwca 2020 r., w tym 122 rodziny objęte opieką koordynatora.

Wśród form rodzinnej pieczy zastępczej dominowały rodziny zastępcze spokrewnione, których liczba w poszczególnych latach wynosiła odpowiednio 85 (73%), 90 (74%) i 87 (72%). Na jednego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w PCPR na koniec 2018 r. przypadały średnio 23 rodziny zastępcze/rodzinne domy dziecka, na koniec 2019 r. – 23,6, a na 30 czerwca 2020 r. – 23,2.

Ze sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego (tabela J), wynika, że liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka z którymi pracują koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wynosiła: 85 na koniec 2018 r., 69 na koniec 2019 r. oraz 68 na 30 czerwca 2020 r.

Ze sprawozdań dotyczących *Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej* wynika, że:

- liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka objętych opieką koordynatora wyniosła w 2018 r. – 162,
- liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka objętych opieką koordynatora wyniosła w 2019 r. – 120.

Dyrektor wyjaśniła: (...) *W zapotrzebowaniu dot. „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2019”, zaplanowano iż wsparciem zostanie objętych 120 rodzin. Ilość rodzin zaplanowanych do objęcia wsparciem w ramach wyżej wymienionego programu była podana we wniosku na dzień jego sporządzenia, a nie na koniec 2019 roku. Biorąc pod uwagę sprawozdawczość w systemie CAS należy stwierdzić, iż były tam wykazywane tylko rodziny zastępcze objęte wsparciem koordynatora, w których przebywali nieletni wychowankowie (nie były wykazane rodziny w których przebywały osoby pełnoletnie). W związku z powyższym poszczególne sprawozdania wykazują różne liczby rodzin objętych wsparciem.*

(akta kontroli str. 151, 531, 665-744)

W okresie objętym kontrolą siedmiu z 10 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych w PCPR obejmowało opieką jednocześnie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka¹³. W przypadku poszczególnych koordynatorów miało to miejsce w następujących okresach:

- Ł.K.:
  - maj – październik 2018 r. (16 rodzin);
  - styczeń – marzec 2019 r. (16 rodzin);
  - marzec – kwiecień 2019 r. (17 rodzin);
  - maj – grudzień 2019 r. (18 rodzin);
  - styczeń – marzec 2020 r. (17 rodzin);
  - kwiecień – czerwiec 2020 r. (16 rodzin);
- A.S.:
  - sierpień – listopad 2018 r. (18 rodzin);
  - listopad – grudzień 2018 r. (20 rodzin);
  - styczeń – marzec 2019 r. (21 rodzin);
  - marzec – kwiecień 2019 r. (20 rodzin);
  - kwiecień – sierpień 2019 r. (23 rodziny);
  - sierpień – październik 2019 r. (22 rodziny);
  - październik – grudzień 2019 r. (21 rodzin);
  - styczeń – czerwiec 2020 r. (20 rodzin);
- O.G.:
  - marzec 2018 r. (16 rodzin);
  - maj – czerwiec 2018 r. (16 rodzin);
  - sierpień 2018 r. (16 rodzin);
  - październik 2018 r. (16 rodzin);
  - marzec 2019 r. (17 rodzin);
  - kwiecień – maj 2019 r. (16 rodzin);
  - październik – listopad 2019 r. (16 rodzin);
- A.G.:
  - styczeń – grudzień 2018 r. (19 rodzin);
  - styczeń – luty 2019 r. (20 rodzin);
- K.K.:
  - sierpień 2018 r. (18 rodzin);
- A. S. – K.:
  - grudzień 2018 r. (19 rodzin);
  - grudzień 2019 r. (21 rodzin);
- K. Ż.:
  - maj 2018 r. (20 rodzin).

Zgodnie z art. 77 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

(akta kontroli str. 153)

Dyrektor oraz koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wyjaśnili, że głównymi przyczynami przekraczania ustawowej liczby rodzin zastępczych przez jednego koordynatora były: chęć zapewnienia rodzinom składającym wnioski pomocy oraz obejmowanie wsparciem rodzin, w których wychowankowie osiągnęli pełnoletniość. P.o. Dyrektora wyjaśnił, że przyczyną powyższego *najprawdopodobniej były finanse, a co za tym idzie braki kadrowe wśród koordynatorów oraz zwiększająca się liczba rodzin zastępczych.*

(akta kontroli str. 474, 490, 498, 501, 511)

¹³ Dane odnośnie liczby rodzin objętych wsparciem nie obejmują rodzin z pełnoletnimi podopiecznymi.

W lipcu 2020 r. rodzina zastępcza prowadząca rdd zrezygnowała z opieki koordynatora i zwróciła się z prośbą o objęcie opieką starszego specjalisty pracy socjalnej.

Starszy specjalista pracy socjalnej wyjaśniła, że Państwo prowadzący rdd od dłuższego czasu nosili się z zamiarem rezygnacji z prowadzenia rdd w związku z pogarszającym się stanem zdrowia. Po rozmowach 24 lipca 2020 r. złożyli oświadczenie o rezygnacji ze wsparcia koordynatora, a 30 września 2020 r. wypowiedzieli umowę na prowadzenie rdd.

(akta kontroli str. 526)

Koordinatory rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnieni w PCPR zgodnie z wymogami art. 77 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podnosili swoje kwalifikacje w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, przez udział w szkoleniach. W okresie objętym kontrolą koordynatorzy wzięli udział m.in. w następujących szkoleniach:

- *Koordinacja rodzinnej pieczy zastępczej, metodyka, uprawnienia i dokumentowanie pracy z rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka;*
- *Profilaktyka uzależnień i zachowań ryzykownych młodzieży;*
- *Dziecko krzywdzone – pomoc dziecku i rodzinie;*
- *Proces usamodzielnienia dziecka przyjętego do pieczy zastępczej;*
- *Diagnoza rodziny w kontekście działań interwencyjnych, nadzorczych i opiniodawczych – ocena sytuacji rodzinnej, ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka, ocena rozwojowa dziecka, ocena kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów, określania zadań i wymagań.*

Przeciętna liczba dni szkoleń przypadająca na jednego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyniosła w 2018 r. – 2,6, w 2019 r. – 4. W pierwszym półroczu 2020 r. w szkoleniu wzięli udział jeden koordynator.

W kontrolowanym okresie nie wystąpiły znaczące różnice w odbytych szkoleniach pomiędzy poszczególnymi koordynatorami. Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród koordynatorów wskazują, że u wszystkich ankietowanych organizator pieczy zastępczej w ciągu ostatnich trzech lat zasięgnął opinii na temat zapotrzebowania na szkolenia. Wszystkim ankietowanym pracodawca zapewnił możliwość uczestniczenia w szkoleniach wspierających zachowanie i wzmocnienie kompetencji w zakresie:

- obowiązków przepisów;
- metodyki prowadzenia pracy z rodzinami zastępczymi;
- metodyki prowadzenia pracy z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej;
- metodyki pracy z wybranymi grupami rodzin/dzieci;
- korzystania z narzędzi informatycznych;
- ochrony danych osobowych;
- przepisów bhp.

W okresie objętym kontrolą koordynatorzy nie zostali objęci superwizją oraz nie przeprowadzono udokumentowanej analizy zapotrzebowania na poradnictwo ze strony koordynatorów. Zgodnie z art. 77 ust. 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej koordynator rodzinnej pieczy zastępczej ma prawo do korzystania z poradnictwa zawodowego, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie jego kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Dyrektor wyjaśniła: *W momencie objęcia przeze mnie funkcji dyrektora głównym moim celem było uporządkowanie spraw kadrowych, zatrudnienie kierowników działów, dodatkowych koordynatorów, opracowanie nowych zakresów obowiązków, przygotowanie i wprowadzenie zadaniowego czasu pracy dla koordynatorów. W tym stanie rzeczy na wdrożenie systemu wsparcia koordynatorów w ramach superwizji –*

„po prostu fizycznie zabrakło czasu”. Nie znaczy to jednak, że zostali oni pozbawieni możliwości doskonalenia zawodowego; koordynatorzy za moją aprobatą brali czynny udział w szkoleniach organizowanych przez inne instytucje współpracujące z PCPR-em oraz samo PCPR (...). Ponadto koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej mają możliwość indywidualnych rozmów i konsultacji z psychologiem zatrudnionym w PCPR.

(akta kontroli str. 154-155, 533, 657-658)

Łączne koszty zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w PCPR wyniosły 165,1 tys. zł w 2018 r., 152,7 tys. zł w 2019 r. oraz 78,2 tys. zł w 2020 r. (do 30 czerwca). Centrum korzystało z dofinansowania kosztów zatrudnienia koordynatorów w ramach programu *Asystent Rodziny i Koordynator Pieczy Zastępczej* w 2018 i 2019 r. Środki uzyskane z ww. programu wyniosły 93,2 tys. zł (56,5%) w 2018 r. oraz 69,9 tys. zł (45,8%) w 2019 r. Środki własne powiatu ostrowieckiego przeznaczone na realizację programu wyniosły 45,9 tys. zł w 2018 r. oraz 48,5 tys. zł w 2019 r. Zapewniony został odpowiedni udział środków własnych. Informacje zawarte w sprawozdaniach z realizacji programu *Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej* za rok 2018 i 2019 były rzetelne i zgodne z postanowieniami ww. umów o wsparcie realizacji zadania publicznego oraz ewidencją księgową.

(akta kontroli str. 156, 665-687, 789-793, 1514-1529)

Zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej koordynatorzy przedstawiali organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej coroczne sprawozdania z efektów swojej pracy. W okresie objętym kontrolą sprawozdania złożyli następujący koordynatorzy:

- J.G. za rok 2018 oraz 2019;
- Ł.K. za rok 2018 oraz 2019;
- A. S-K za rok 2018 oraz 2019¹⁴;
- A. Sz. za rok 2018 oraz 2019;
- A.O. za rok 2018¹⁵;
- A.G. za rok 2018¹⁶.

Sprawozdania te w ramach nadzoru weryfikowane były przez Dyrektora oraz kierownika Działu ds. Pracy z Rodziną i Dzieckiem. Informacje zawarte w sprawozdaniach były zgodne ze stanem faktycznym.

W PCPR nie wprowadzono wewnętrznych regulacji dotyczących sprawozdawczości prowadzonej przez koordynatorów.

(akta kontroli str. 159-350, 477-478)

Starosta Powiatu Ostrowieckiego oraz Rada Powiatu Ostrowieckiego w okresie objętym kontrolą przeprowadzili w PCPR następujące kontrole:

- kontrola wewnętrzna w zakresie funkcjonowania Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności;
- kontrola w zakresie zatrudnienia w PCPR w świetle wymaganych kwalifikacji zawodowych (kontrola Komisji Rewizyjnej Rady Powiatu Ostrowieckiego).

Zakres ww. kontroli nie dotyczył pomocy udzielanej rodzinom zastępczym przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Wojewoda Świętokrzyski, w okresie objętym kontrolą, nie przeprowadził w PCPR kontroli, o której mowa w art. 186 pkt 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj. kontroli nad: realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, pieczy zastępczej, usamodzielnień pełnoletnich wychowanków i adopcji

¹⁴ Zatrudniona w PCPR na stanowisku koordynatora do 31 stycznia 2020 r.

¹⁵ Zatrudniona w PCPR na stanowisku koordynatora do 31 lipca 2018 r.

¹⁶ Zatrudniony w PCPR na stanowisku koordynatora do 28 lutego 2019 r.

wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zgodnością zatrudnienia pracowników jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z wymaganymi kwalifikacjami.

(akta kontroli str. 11, 1457)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wykonywanie pracy przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w PCPR do 1 lipca 2020 r. w podstawowym 8-godzinnym systemie czasu pracy, tj. niezgodnie z art. 79 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 94-145)

2. Przekraczanie limitu 15 rodzin zastępczych i rdd przypadających na jednego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej przez siedmiu z 10 koordynatorów zatrudnionych w PCPR w okresie objętym kontrolą.

(akta kontroli str. 158)

OCENA CZĄSTKOWA

Organizator prawidłowo umiejscowił koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w strukturze organizacyjnej jednostki. Koordynatorzy zatrudnieni byli na podstawie form prawnych przewidzianych w art. 77 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednak zadaniowy czas pracy koordynatorów wprowadzony został dopiero od 1 lipca 2020 r. Koordynatorzy spełniali wymogi w zakresie kwalifikacji określone w art. 78 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz spełniali warunki określone art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ww. ustawy. Organizator zapewniał koordynatorom możliwość skorzystania ze szkoleń w wymiarze adekwatnym do potrzeb.

W okresie objętym kontrolą, w szczególności w 2018 r. występowała znacząca fluktuacja pracowników zatrudnianych na stanowiskach koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, która mogła wpływać na budowę poczucia stabilności u wspieranych rodzin zastępczych.

Koordynatorzy obejmowali opieką jednocześnie więcej niż 15 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, co stanowiło naruszenie art. 77 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

OBSZAR

2. Realizacja zadań przypisanych koordynatorom

Opis stanu
faktycznego

W PCPR nie obowiązywały wewnętrzne procedury postępowania przy wyznaczaniu koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 351)

Na podstawie analizy dokumentacji ośmiu rodzin zastępczych objętych opieką koordynatora w okresie objętym kontrolą ustalono, że¹⁷:

- zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodziny zastępcze obejmowane były opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej na ich wniosek;
- organizator zgodnie z art. 77 ust. 2 ww. ustawy wyznaczał koordynatora, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka;
- w przypadku dokumentacji jednej rodziny zastępczej zawodowej brak było wniosku ww. rodziny o objęcie opieką koordynatora i potwierdzenia

¹⁷ Próba badawcza rodzin zastępczych objętych opieką koordynatora obejmowała: trzy rodziny zastępcze spokrewnione, dwie rodziny zastępcze niezawodowe, jedną rodzinę zastępczą zawodową, jedną rodzinę zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego oraz jeden rodzinny dom dziecka. Pod opieką objętych badaniem rodzin znajdowało się 21 podopiecznych.

zasięgnięcia opinii rodziny zastępczej dla zmiany koordynatora jaka nastąpiła w 2018 r.

Odnosnie braku w dokumentacji potwierdzenia zasięgnięcia opinii rodziny zastępczej przed wyznaczeniem koordynatora p.o. Dyrektora wyjaśnił, że o ile dobrze pamięta powyższe związane było ze zmianą stanowiska pracy dotychczasowego koordynatora, który rozpoczął pracę na stanowisku psychologa. Dotychczasowy koordynator pojechał z proponowanym nowym koordynatorem do rodziny zastępczej i zaproponowano rodzinie objęcie opieki przez nowego koordynatora.

NIK nie formułuje wniosku pokontrolnego w tym zakresie z uwagi na fakt, że był to jednostkowy przypadek, który nie powtórzył się w kolejnych latach objętych kontrolą.

W trakcie czynności kontrolnych do 20 rodzin objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz pięciu rodzin nieobjętych opieką koordynatora, w stosunku do których opiekę zapewniał organizator pieczy, skierowane zostały anonimowe ankiety dotyczące oceny udzielonego wsparcia. Odpowiedzi zwrotne uzyskano od dziewięciu rodzin objętych opieką koordynatora. Nie uzyskano odpowiedzi od rodzin nieobjętych wsparciem koordynatora.

Większość ankietowanych rodzin (67%) potwierdziła, że PCPR zasięgnął opinii rodziny przed wyznaczeniem koordynatora. Jednocześnie wszyscy ankietowani przyznali, że nie wystąpiła sytuacja, w której opinia rodziny byłaby negatywna.

(akta kontroli str. 511, 659-661)

W okresie objętym kontrolą w PCPR nie wystąpiły przypadki decyzji odmownych objęcia wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Pięć rodzin nie było objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny te objęte zostały opieką organizatora.

Do głównych powodów niewystępowania o objęcie rodziny opieką koordynatora należały brak chęci ze strony rodzin zastępczych oraz zmiana miejsca zamieszkania.

(akta kontroli str. 356-357)

W 2018 r. w przypadku 61 rodzin objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej doszło do zmiany koordynatora współpracującego z rodziną, w 2019 r. – 19 rodzin, a w pierwszej połowie 2020 r. – 21 rodzin.

W objętych szczegółowym badaniem próbie ośmiu rodzin objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej na przestrzeni kontrolowanego okresu doszło do 12 zmian koordynatorów.

W odpowiedzi na pytanie ankietowe dotyczące liczby koordynatorów, którzy w latach 2018-2020 (I półrocze) współpracowali z rodziną – 56% ankietowanych wskazało dwóch koordynatorów, 22% – trzech koordynatorów, 22% – jednego koordynatora.

(akta kontroli str. 545-656)

Z analizy przeprowadzonej na próbie dokumentacji ośmiu rodzin objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej (21 dzieci) oraz dokumentacji trzech rodzin nieobjętych takim wsparciem¹⁸ (czwórka dzieci) wynika, że w okresie objętym kontrolą:

---

¹⁸ Do próby rodzin zastępczych nieobjętych opieką koordynatora dobrano trzy rodziny spośród pięciu utworzonych w okresie objętym kontrolą na terenie powiatu ostrowieckiego. Do próby nie zakwalifikowano jednej rodziny zastępczej spokrewnionej, która przebywała we Włoszech oraz rodziny spokrewnionej, która w praktyce nie została utworzona. W dokumentacji tej rodziny znajduje się postanowienie sądu, ale także oświadczenie Dziadków, o tym, że dzieci z nimi nie zamieszkują, że sytuacja rodziców się poprawiła i dzieci są z rodzicami. PCPR w Ostrowcu Świętokrzyskim nie miał możliwości objęcia tych rodziny stosownym zainteresowaniem i wsparciem. Do próby zakwalifikowano: jedną rodzinę spokrewnioną oraz dwie rodziny zastępcze niezawodowe. Pod opieką tych rodzin pozostawała czwórka podopiecznych.

- koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracownicy PCPR opiekujący się z ramienia organizatora pieczy zastępczej rodzinami nieobjętymi wsparciem koordynatora w każdym przypadku wywiązali się z obowiązku opracowania planu pomocy dziecku;
- plany były opracowywane w terminie do 30 dni od umieszczenia podopiecznego w rodzinie zastępczej;
- plany były przygotowywane we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka;
- w przypadku planów pomocy dziecku opracowanych dla pięciu podopiecznych nie zamieszczono podpisu asystenta rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny przedstawiciela podmiotu organizującego pracę z rodziną;
- plany były zindywidualizowane, odnoszące się do problemów i celów pracy z dzieckiem (w każdym planie pomocy dziecku wskazywano cel dotyczący zapewnienia dziecku opieki w rodzinie zastępczej, ponadto w zależności od sytuacji dziecka wskazywano problemy i sposoby ich rozwiązywania, na przykład w jednym planie pomocy zidentyfikowano problem związany z wadą postawy, jako sposób realizacji wskazano zapewnienie odpowiedniej opieki specjalistycznej, w innym planie pomocy wśród problemów wymieniono wcześniactwo, problemy ze wzrokiem, niedobór żelaza, a jako sposób realizacji wskazano objęcie dziecka opieką poradni specjalistycznych, w kolejnym planie pomocy wymieniono problem braku alimentów, a jako rozwiązanie wystąpienie Dyrektora PCPR z wnioskiem do właściwego sądu);
- rodzaje działań wskazane w planach odnosiły się do celów pracy z dzieckiem;
- nie występowały różnice w poziomie szczegółowości pomiędzy planami pomocy dziecku przygotowywanymi dla rodzin objętych wsparciem koordynatora, a planami opracowanymi w rodzinach nieobjętych wsparciem koordynatora.

(akta kontroli str. 545-656, 1206-1209, 1226-1229, 1269-1272, 1332-1335, 1424-1427)

Wśród przyczyn braku podpisów na planach pomocy dziecku asystenta rodziny, a w przypadku nieprzydzielenia asystenta rodziny przedstawiciela podmiotu organizującego pracę z rodziną koordynatorzy wskazali brak zgody rodziców biologicznych na współpracę z asystentem rodziny oraz brak takiej współpracy.

(akta kontroli str. 491, 507)

Zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 2 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań koordynatora należy przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku.

Na podstawie analizy dokumentacji ośmiu rodzin objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz trzech rodzin nieobjętych takim wsparciem ustalono, że w okresie objętym kontrolą:

- w PCPR zgodnie z art. 128 i 129 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w każdym analizowanym przypadku dokonywano oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rdd;
- zgodnie z art. 130 ust. 1 pkt 6 ustawy w ocenie sytuacji dziecka w każdym przypadku brał udział koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, a w przypadku rodzin nieobjętych opieką koordynatora w ocenie brał udział pracownik PCPR sprawujący z ramienia organizatora pieczy opiekę nad rodziną;
- oceny sytuacji dziecka przeprowadzone zostały w terminie określonym w art. 131 ust. 1 ww. ustawy;

- na posiedzenia nie byli zapraszani i nie brali w nich udziału przedstawiciele ośrodka adopcyjnego.

(akta kontroli str. 545-656)

Zgodnie z art. 130 ust. 1 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oceny sytuacji dziecka organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje na posiedzeniu z udziałem przedstawiciela ośrodka adopcyjnego.

Odnosnie niezapraszania przedstawiciela ośrodka adopcyjnego p.o. Dyrektora wyjaśnił, że nie pamięta jakie były przyczyny powyższego.

Dyrektor wyjaśniła: *Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Św. pozostają w stałym kontakcie z przedstawicielami Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego w Kielcach. Do Ośrodka na bieżąco są przekazywane informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną. W drugiej połowie 2019 roku, kiedy objęłam funkcję dyrektora PCPR w pierwszej kolejności zajęłam się uregulowaniem „zaniedbań” w kwestii spraw organizacyjnych i kadrowych w jednostce. Natomiast w roku 2020 biorąc pod uwagę panującą w kraju i naszym regionie sytuację pandemiczną koniecznym było maksymalne ograniczenie kontaktów pracowników PCPR z osobami z zewnątrz. W związku z powyższym ocena sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej odbywała się bez osób z poza pracowników jednostki. Należy nadmienić, że pracownicy zespołu ds. pieczy zastępczej pozostają w stałym, kontakcie telefonicznym z pracownikami Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego w Kielcach celem bieżącego przekazywania informacji i podejmowania ustaleń dotyczących naszych podopiecznych.*

(akta kontroli str. 510, 530)

W dokumentacji jednej podopiecznej¹⁹, która w okresie objętym kontrolą osiągnęła pełnoletniość brak było potwierdzenia wysłuchania jej zdania, w trakcie przeprowadzania oceny sytuacji dziecka.

(akta kontroli str. 1074-1136)

Zgodnie z art. 4a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: podmioty realizujące zadania wynikające z niniejszej ustawy, w szczególności dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz kwalifikując dziecko do przysposobienia, są obowiązane do wysłuchania dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają, oraz stosownie do okoliczności uwzględniają jego zdanie.

Koordynator wyjaśniła, że uważała za zasadny dalszy pobyt podopiecznej w niezawodowej rodzinie zastępczej z uwagi na dające się zauważyć więzi emocjonalne łączące podopieczną z rodziną zastępczą.

(akta kontroli str. 502)

Modyfikacje objętych badaniem planów pomocy dziecku były w większości przypadków zgodne ze stanem faktycznym i spójne z wnioskami wynikającymi z oceny sytuacji dziecka, wyjątek stanowiło:

- nieuwzględnianie w modyfikacjach planów pomocy dziecku dla dwóch podopiecznych²⁰, którzy w okresie objętym kontrolą bądź to zbliżali się do pełnoletniości bądź ją osiągnęli, celu dotyczącego przygotowania do usamodzielnienia;

---

¹⁹ I.W.

²⁰ T. Ś. oraz I.W.

- niedodawanie w trakcie modyfikacjach planów pomocy dziecku dla jednego podopiecznego²¹, który trafił do rodziny preadopcyjnej, celu dotyczącego adopcji;
- niezaktualizowanie w kwestionariuszu okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej z maja 2018 r. dla jednego podopiecznego faktu przeprowadzenia badania w poradni psychologiczno-pedagogicznej²² oraz wskazanie w kwestionariuszu oceny z listopada 2017 r., że uczęszcza do II klasy, a w kwestionariuszu z maja 2018 r., że do klasy III (wśród celów i założeń w kwestionariuszach okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej z maja 2018 r. wskazywano przebadanie chłopca w poradni psychologiczno-pedagogicznej w Ostrowcu Świętokrzyskim, a w sposobie realizacji informacji, że podopieczny został zgłoszony przez szkołę do poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu przebadania i obecnie oczekuje na termin badania, podczas gdy badanie zostało przeprowadzone 11 grudnia 2017 r.).

(akta kontroli str. 545-656, 992-1073)

Koordynatorzy wyjaśnili odnośnie:

- nieuwzględniania w modyfikacjach planów pomocy dziecku, którzy w okresie objętym kontrolą bądź to zbliżali się do pełnoletniości bądź ją osiągnęli, celu dotyczącego przygotowania do usamodzielnienia, że cel ten nie został wpisany wprost, ale zawierał się w szeregu innych działań prowadzonych przez koordynatora, oraz że zostanie uwzględniony w trakcie kolejnej oceny okresowej.

(akta kontroli str. 490-491, 502)

- niedodawania w trakcie modyfikacjach planów pomocy dziecku dla jednego podopiecznego²³, który trafił do rodziny preadopcyjnej celu dotyczącego adopcji, że rodzic biologiczny oraz dziadkowie utrzymywali kontakt z dzieckiem. NIK zwraca uwagę, że według dokumentacji niewiele zmieniło się w sytuacji dziecka, a w 2020 r. mamy informację o przekazaniu do adopcji.

(akta kontroli str. 502-503)

- niezamieszczenia w kwestionariusz okresowej oceny sytuacji dziecka aktualnych informacji, że wydana 11 grudnia 2017 r. opinia obowiązywała na I etap edukacyjny, a wskazane było dalsze obejmowanie dziecka opieką na kolejnych etapach edukacji.

NIK podkreśla, że zgodnie z zapisami w kwestionariuszu z 22 listopada 2017 r. podopieczny uczęszcza do II klasy, a z kwestionariusza z 23 maja 2018 r. że do klasy III. Bez względu jednak na powyższą nieścisłość to w maju 2018 r. podopieczny był na I etapie edukacji więc posiadał odpowiednią opinię na dany etap edukacji.

(akta kontroli str. 502-503)

Zdecydowana większość (88,9%) objętych badaniem ankietowym rodzin zastępczych oceniła, że sporządzane przez koordynatorów plany pomocy dziecku były realne i adekwatne do sytuacji dziecka we wszystkich lub w większości przypadków, a 11,1% badanych rodzin, że plany były realne i adekwatne do sytuacji dziecka tylko w nielicznych przypadkach. Ankietowane rodziny wskazały, że podczas opracowywania planów pomocy dziecku współpraca z nimi była

²¹ P.N.

²² O.Cz.

²³ P.N.

nawiązywana przez koordynatora zawsze (77,8%), w większości przypadków (11,1%). 11,1% ankietowanych rodzin przyznało, że współpraca nie została nawiązana nigdy. Uwagi do planów pomocy dziecku zgłaszane przez 55,6% ankietowanych rodzin były zawsze uwzględniane, 11,1% były uwzględniane w większości przypadków, a 11,1% nie były uwzględniane. W przypadku 22,2% badanych rodzin nie zostały zgłoszone żadne uwagi do planów pomocy dziecku. Odnośnie modyfikacji planów pomocy dziecku 44,4% badanych rodzin przyznało, że nie było potrzeby ich modyfikacji, 33,3% że plany były modyfikowane stosownie do potrzeb, a 22,2% że plany nie były modyfikowane stosownie do potrzeb. Ponad połowa (55,6%) ankietowanych przyznała, że koordynator pomagał w realizacji wszystkich działań, 22,2% że pomagał w realizacji większości działań, a 11,1% że pomagał w realizacji niektórych. Dla 11,1% badanych trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

(akta kontroli str. 659-661)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Na posiedzenia dotyczące oceny sytuacji dziecka nie byli zapraszani i nie brali w nich udziału przedstawiciele ośrodka adopcyjnego.

(akta kontroli str. 545-656)

2. W przypadku planów pomocy dziecku opracowanych dla pięciu podopiecznych nie zamieszczono podpisu asystenta rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny przedstawiciela podmiotu organizującego pracę z rodziną.

(akta kontroli str. 545-656, 1206-1209, 1226-1229, 1269-1272, 1332-1335, 1424-1427)

3. W przypadku jednej zmiany koordynatora w dokumentacji rodziny zastępczej zawodowej brak było wniosku ww. rodziny o objęcie opieką koordynatora organizator pieczy zastępczej i potwierdzenia zasięgnięcia opinii rodziny zastępczej, co stanowiło naruszenie art. 77 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 600-609)

4. Dla jednej podopiecznej, która w okresie objętym kontrolą osiągnęła pełnoletniość w dokumentacji brak było potwierdzenia wysłuchania jej zdania w trakcie przeprowadzania oceny sytuacji dziecka, co stanowiło naruszenie art. 4a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym podmiot dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej jest obowiązany do wysłuchania dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają, oraz stosownie do okoliczności uwzględnia jego zdanie.

(akta kontroli str. 1074-1136)

5. Modyfikacje planów pomocy dziecku dla czterech podopiecznych z 25 objętych kontrolą zostały przeprowadzone w sposób nierzetelny:

- dla dwóch podopiecznych, którzy w okresie objętym kontrolą bądź to zbliżali się do pełnoletniości bądź ją osiągnęli nie uwzględniano celu dotyczącego przygotowania do usamodzielnienia;
- dla jednego podopiecznego, który trafił do rodziny preadopcyjnej nie wskazywano celu dotyczącego adopcji;
- dla jednego dziecka nie zaktualizowano celów i założeń w związku z przebadaniem chłopca w poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz zamieszczono nieprawidłowo informacje o danym etapie edukacji.

(akta kontroli str. 545-656, 992-1073, 1458-1513)

OCENA CZĄSTKOWA

Organizator zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obejmował rodziny zastępcze opieką koordynatora na ich wnioski i zgodnie z art. 77 ust. 2 ww. ustawy wyznaczał koordynatora, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Wyjątek stanowiła jedna zmiana koordynatora dokonana w 2018 r.

Organizator prawidłowo, zgodnie z art. 130 ust. 1 pkt 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zapewniał udział koordynatora w pracach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinach objętych jego wsparciem, a w przypadku rodzin nieobjętych opieką koordynatora pracownika PCPR sprawującego z ramienia organizatora pieczy opiekę nad rodziną.

Opracowane w okresie objętym kontrolą plany pomocy dziecku były zindywidualizowane i dostosowane do sytuacji dziecka.

Plany były opracowywane w terminie do 30 dni od umieszczenia podopiecznego w rodzinie zastępczej.

Oceny sytuacji dziecka prowadzone były w terminach określonym w art. 131 ust. 1 ww. ustawy. Modyfikacje planu były w zdecydowanej większości przypadków spójne z wnioskami wynikającymi z oceny sytuacji dziecka, za wyjątkiem nie uwzględnienia celu dotyczącego przygotowania do usamodzielnienia (w dwóch przypadkach) oraz celu dotyczącego adopcji (jeden przypadek). W trakcie modyfikacji planu dla jednego dziecka nie zaktualizowano celów i założeń w związku z przebadaniem chłopca w poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Na posiedzenia dotyczące oceny sytuacji dziecka nie byli zapraszani i nie brali w nich udziału przedstawiciele ośrodka adopcyjnego.

W przypadku planów pomocy dziecku opracowanych dla pięciu podopiecznych nie zamieszczono podpisu asystenta rodziny, a w sytuacji gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny przedstawiciela podmiotu organizującego pracę z rodziną.

OBSZAR

3. Formy i efekty pomocy udzielanej przez koordynatorów rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz starszy specjalista pracy socjalnej, w przypadku rodzin nieobjętych opieką koordynatora, wspierali rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka w realizacji ich zadań wymienionych w art. 40 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W dokumentacji podopiecznych umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz rdd, w szczególności w planach pomocy dziecku w punkcie IV. *Realizacja planu pomocy dziecku*, kolumna *Problemy* oraz w kwestionariuszach okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej w punkcie III. *Modyfikacja planu pomocy dziecka*, kolumna *Problemy* wskazywano trudności, z którymi borykały się rodziny zastępcze i podopieczni.

W wyniku badania dokumentacji ośmiu rodzin zastępczych i rdd objętych wsparciem koordynatora zidentyfikowano łącznie 30 problemów związanych z realizacją zadań przez rodziny zastępcze i rdd. Rozwiązanych zostało 21 problemów, a w przypadku dziewięciu realizowane działania okazały się nieskuteczne, co wynikało głównie z niepodejmowania działań dotyczących rozwiązania kwestii alimentów. Pomoc koordynatorów najczęściej związana była ze wsparciem przy działaniach związanych z zaspokojeniem potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych oraz religijnych dziecka, zapewnieniu dziecku kształcenia, wyrównywania braków rozwojowych i szkolnych oraz zapewnieniu dziecku dostępu do przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Zidentyfikowane problemy i wsparcie ze strony koordynatorów można przyporządkować do zadań rodzin zastępczych i rdd wynikających z ustawy o pieczy zastępczej:

- traktowanie dziecka w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej (art. 40 ust. 1 pkt 1 ustawy). Odnotowano jeden problem, który został rozwiązany. Po zidentyfikowaniu problemu związanego z przemocą ze strony rodzica zastępczego, dzieci zostały zabrane z rodziny i objęte wsparciem psychologicznym;
- zapewnienie dziecku dostępu do przysługujących świadczeń zdrowotnych (art. 40 ust. 1 pkt 2 ustawy) Odnotowano osiem problemów. Wszystkie problemy zostały rozwiązane. Podopieczni objęci zostali opieką poradni specjalistycznych. Koordynatorzy monitorowali sytuację zdrowotną dzieci;
- zapewnienie dziecku kształcenia, wyrównywania braków rozwojowych i szkolnych (art. 40 ust. 1 pkt 3 ustawy). Odnotowano siedem problemów, z których pięć zostało rozwiązanych, dzięki zajęciom wyrównawczym w szkole dzieci uzyskiwały promocję do kolejnych klas. W przypadku dwóch podopiecznych zajęcia wyrównawcze, działania pedagoga i wsparcie psychologiczne okazały się nieskuteczne. Jedna podopieczna zmieniła szkołę z liceum ogólnokształcącego na szkołę dla dorosłych, a jeden podopieczny trafił do ośrodka wychowawczego. Koordynatorzy w przypadku każdego dziecka przynajmniej dwa razy w roku występowali do szkoły o opinię o uczniu;
- zapewnienie dziecku rozwoju uzdolnień i zainteresowań (art. 40 ust. 1 pkt 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej). Nie odnotowano problemów;
- zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych oraz religijnych dziecka (art. 40 ust. 1 pkt 5 ustawy). Odnotowano 12 problemów. Rozwiązanych zostało pięć problemów dotyczących braku alimentów. Nie rozwiązano siedmiu, w tym pięciu związanych z brakiem alimentów od rodziców biologicznych²⁴ z uwagi na zaniechanie dochodzenia alimentów. W dalszej części wystąpienia przedstawiono opis dwóch pozostałych nierozwiązanych problemów;
- zapewnienie dziecku ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w jego życie prywatne (art. 40 ust. 1 pkt 6 ustawy). Odnotowano jeden problem związany z molestowaniem w dzieciństwie. Problem został rozwiązany. Zawiadomione zostały odpowiednie organy. Dziecko zostało objęte wsparciem psychologa i psychiatry;
- umożliwienie dziecku kontaktu z rodzinami i innymi osobami bliskimi (art. 40 ust. 1 pkt 7 ustawy). Odnotowano jeden problem, dotyczący niechęci dziecka do spotkań z matką biologiczną. Przeprowadzono rozmowy z psychologiem.

W wyniku badania dokumentacji trzech rodzin zastępczych nieobjętych wsparciem koordynatora zidentyfikowano łącznie jeden problem związany z zaspokojeniem potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych oraz religijnych dziecka²⁵.

Drugi z problemów w zakresie zaspokojenia potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych oraz religijnych dziecka (art. 40 ust. 1 pkt 5 ustawy)

---

²⁴ Z.K. – protokół przekazania dziecka 08.03.2018 r. – umieszczona w rodzinie niezawodowej 04.10.2018 r.; K.F. – protokół przekazania dziecka 14.03.2018 r. – umieszczony w rodzinie preadopcyjnej 31.03.2019 r.; H.S. – protokół przekazania dziecka 15.03.2018 r. – umieszczony w rodzinie zawodowej 31.03.2019 r. (od 4 grudnia 2019 r. umieszczony w rodzinie preadopcyjnej); M. P. – protokół przekazania dziecka – 17.10.2018 r. – umieszczona w rdd 08.02.2019 r. J. P. – protokół przekazania dziecka – 17.10.2018 r. – umieszczony w rdd 08.02.2019 r.

²⁵ W jednej z rodzin nieobjętych wsparciem zidentyfikowane zostały również dwa problemy jednak z uwagi, że rodzina ta zaraz po jej ustanowieniu zmieniła miejsce zamieszkania, w związku z czym PCPR nie był w stanie realizować swoich zadań w stosunku do tej rodziny problemy te nie zostały uwzględnione w analizie.

związany z rywalizacją dzieci o względy opiekuna został rozwiązany. Podopieczna odbyła rozmowy z psychologiem.

(akta kontroli str. 545-656)

W dokumentacji rodzeństwa umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej zidentyfikowany został problem dotyczący przemocy ze strony rodzica zastępczego, problem z nauką oraz zachowaniem (kradzieże, kłamstwa). Po zidentyfikowaniu problemu związanego z przemocą ze strony rodzica zastępczego, który miał miejsce w okresie gdy rodzeństwo znajdowało się w rodzinie zastępczej niezawodowej w PCPR zostały podjęte natychmiastowe i skuteczne działania. W związku z zaistniałą sytuacją poinformowane zostały odpowiednie organy. Podopieczni zostali zabrani z rodziny, a następnie umieszczeni w zawodowej rodzinie zastępczej. Podopieczni zostali objęci wsparciem psychologicznym.

Problemy szkolne dotyczyły m.in. słabych wyników w nauce, obniżonej motywacji do nauki, nie angażowania się w pracę na lekcjach oraz konfliktów z rówieśnikami. PCPR dwa razy w roku szkolnym występował do szkoły o opinię odnośnie podopiecznych. Dzieci brały udział w zajęciach wyrównawczych. W stosunku do podopiecznej działania te okazały się skuteczne uzyskiwała promocję do kolejnych klas. Podopieczny natomiast otrzymał orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Na mocy orzeczenia jako optymalną formę realizacji obowiązku szkolnego wskazano pobyt w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii.

W przypadku obojga rodzeństwa w miarę upływu czasu stopniowo pogłębiały się problemy z zachowaniem i kradzieżami. Mimo podejmowanych działań m.in. rozmowy z psychologiem zatrudnionym w PCPR problemy te nie zostały rozwiązane. Z końcem czerwca 2019 r. nastąpiła likwidacja rodziny zastępczej zawodowej a podopieczni trafili do Niepublicznej Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej w Ostrowcu Świętokrzyskim.

(akta kontroli str. 875- 991)

Starszy specjalista pracy socjalnej – koordynator sprawujący opiekę nad ww. rodziną po odejściu z pracy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wspierającego rodzinę wyjaśniła, że rodzeństwo było diagnozowane w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej z powodów trudności w nauce oraz problemów wychowawczych. Wysiłki psychologa, pedagoga szkolnego nie przyniosły zamierzonych efektów. Zespół orzekający Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej orzekł o potrzebie kształcenia specjalnego. W związku z narastającymi trudnościami w dostosowaniu się do życia społecznego oraz wyczerpaniu możliwości i pomocy dla dzieci podjęto decyzję o umieszczeniu rodzeństwa w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii. W Ośrodku mogą oni uzyskać specjalistyczną pomoc i wsparcie do skutecznego procesu socjalizacji i możliwości powrotu do prawidłowego funkcjonowania w środowisku.

(akta kontroli str. 506-507)

Dokumentacja dotyczącą jednej z ośmiu badanych rodzin nie zawierała rzetelnych i konkretnych danych dotyczących działań koordynatora podjętych w związku ze zidentyfikowanymi problemami dotyczącymi braku alimentów dla pięciu podopiecznych.

(akta kontroli str. 545-656)

P.o. Dyrektora z uwagi na odległy czas wskazał, że nie pamięta tych sytuacji.

(akta kontroli str. 514)

Koordynator wyjaśniła, że przyczynami niedochodzenia świadczeń alimentacyjnych było umieszczenie dzieci w rodzinie preadopcyjnej, przeniesieni podopiecznych do

rodziny w innym województwie. Dodała również, że dochodzenie świadczeń nie zawiera się w kompetencjach i zadaniach koordynatora.

(akta kontroli str. 494-495)

Zdaniem NIK powyższe wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie. Wsparcie ze strony koordynatora w zakresie dochodzenia alimentów można przyporządkować do pomocy rodzinie w realizacji jej ustawowego zadania dotyczącego zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych oraz religijnych dziecka. Problemy związane z brakiem alimentów zostały wskazane w kwestionariuszach oceny sytuacji dziecka w każdym z tych przypadków. W sposobach realizacji wskazano wystąpienie Dyrektora PCPR o alimenty. Przeniesienie podopiecznych do rodziny zastępczej w innym województwie, czy umieszczenie ich w rodzinach preadopcyjnych nastąpiło po upływie około roku od umieszczenia w rodzinie i nie można było tego przewidzieć na etapie identyfikowania problemów i opracowywania sposobów ich rozwiązania.

Zgodnie z art. 38 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu obowiązany do finansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej jest obowiązany dochodzić świadczeń alimentacyjnych, w przypadku gdy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej upłynął rok.

W przypadku jednego podopiecznego²⁶ umieszczonego w rdd organizator rodzinnej pieczy zastępczej złożył do sądu wnioski wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej dopiero 27 czerwca 2019 r. mimo, że umieszczenie ww. podopiecznego w pieczy zastępczej nastąpiło 8 lutego 2013 r. Opinia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w odniesieniu do art. 47 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej została przygotowana 14 czerwca 2019 r.

(akta kontroli str. 545-656, 1458-1513)

Zgodnie z art. 47 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: *W przypadku nieprzekazania do sądu w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej informacji, o której mowa w ust. 6, organizator rodzinnej pieczy zastępczej składa do właściwego sądu wnioski wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej. Do wniosku organizator rodzinnej pieczy zastępczej dołącza w szczególności opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną i opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.*

Koordynator wyjaśniła: *Umieszczenie podopiecznego w Rodzinnym Domu Dziecka nastąpiło 8 lutego 2013 r. Celem i założeniem planu pomocy dziecku było zapewnienie opieki i wychowania w Rodzinnym Domu Dziecka do czasu uregulowania jego sytuacji prawnej. Podkreślić należy, że matka (...) utrzymywała kontakty z dzieckiem i wyrażała wolę zmiany swojej sytuacji rodzinnej i mieszkaniowej. Ponadto, kontakty z (...) utrzymywała babcia i wujek. Rodzinny Dom Dziecka objęłam opieką koordynatora w związku ze złożonym wnioskiem 8 maja 2019 r. Opinia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w odniesieniu do art. 47 ust. 7 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. po zapoznaniu się z sytuacją małoletniego. Wniosek o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec (...) celem uregulowania jego sytuacji prawnej został złożony 27 czerwca 2019 r.*

(akta kontroli str. 501)

---

²⁶ P.N.

P.o. Dyrektora wyjaśnił, że ze względu na odległy czas nie pamięta tej sytuacji.

(akta kontroli str. 514)

Ocena wsparcia uzyskanego ze strony koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w realizacji ustawowych zadań rodzin zastępczych na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego przedstawia się następująco:

- 62,5% badanych rodzin oceniło pomoc uzyskaną w rozwiązywaniu problemów wychowawczych dziecka jako bardzo dobrą lub znakomitą, 12,5% jako niewielką, 12,5% jako dobrą, a 25% rodzin wskazało, że nie otrzymało pomocy w tym zakresie;
- 55,6% ankietowanych rodzin wskazało, że nie otrzymało wsparcia ze strony koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w zakresie dostępu do świadczeń zdrowotnych, 44,4% oceniło otrzymane wsparcie jako bardzo dobre lub znakomite;
- 44,4% badanych rodzin oceniło otrzymane ze strony koordynatora wsparcie w zapewnianiu dziecku kształcenia i wyrównywania braków rozwojowych o szkolnych jako bardzo dobre lub znakomite; 22,2% jako dobre, a 22,2% jako niewielkie;
- 33,3% ankietowanych rodzin zadeklarowało, że nie otrzymało wsparcia koordynatora w zapewnienia dziecku rozwoju uzdolnień i zainteresowań, 22,2% oceniło otrzymaną pomoc jako niewielką, 11,1% jako dobrą, a 33,3% jako bardzo dobrą lub znakomitą;
- 55,5% badanych uznało, że wsparcie uzyskane ze strony koordynatora w zakresie zaspokajania potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych oraz religijnych dziecka było bardzo dobre lub znakomite, 22,2% że było dobre, a 22,2% przyznało, że nie otrzymało wsparcia w tym obszarze;
- połowa ankietowanych rodzin oceniła otrzymaną pomoc dotyczącą zapewnienia dziecku ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w jego życie prywatne jako bardzo dobrą lub znakomitą, 12,5% jako dobrą, natomiast 37,5% ankietowanych rodzin wskazało na brak wsparcia;
- 33,3% badanych rodzin zadeklarowało, że nie otrzymało wsparcia w zakresie umożliwienia dziecku kontaktu z rodzinami i innymi osobami bliskimi, 16,7% oceniło wsparcie to jako niewielkie, 16,7% jako dobre, a 33,3% jako znakomite.

(akta kontroli str. 659-661)

Odnosząc się do wyników badania Dyrektor i koordynatorzy wskazali m.in., że nieskorzystanie z pomocy koordynatora w zakresie określonym w poszczególnych pytaniach zawartych w ankiecie wypełnianej przez rodzinę nie jest jednoznaczne z odmową udzielenia wsparcia ze strony koordynatora, a może być skutkiem sposobu zredagowania zapytania ankietowego (niezrozumienie treści pytania).

(akta kontroli str. 533)

Objęte szczegółowym badaniem rodziny zastępcze i rodzinny dom dziecka najczęściej korzystały z następujących uprawnień wynikających z ustawy o pieczy zastępczej²⁷:

- udziału w grupie wsparcia – siedem rodzin objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz jedna rodzina nieobjęta wsparciem;
- szkoleń mających na celu podnoszenie kwalifikacji – sześć rodzin objętych wsparciem koordynatora oraz dwie rodziny nieobjęte wsparciem;
- zatrudnienia osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi – dwie rodziny objęte wsparciem koordynatora.

---

²⁷ Na podstawie analiza dokumentacji ośmiu rodzin objętych opieką koordynatora oraz trzech nieobjętych jego opieką.

Rodziny zastępcze i rodzinny dom dziecka nie korzystały z następujących uprawnień wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

- pomocy rodziny pomocowej;
- pomocy wolontariuszy;
- poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego (np. terapia małżeńska, możliwość skorzystania z superwizji).

Z prawa do urlopu skorzystała jedna rodzina.

(akta kontroli str. 545-656)

Dyrektor wyjaśniła: *W dotychczasowym funkcjonowaniu naszych rodzin zastępczych zauważa się tendencję sprawowania funkcji opiekuńczych nad powierzonymi wychowankami bez udziału osób trzecich. Nawet wizyty koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej ustanowionych na wniosek samych rodzin zastępczych niekiedy odbierane są przez nie, jako forma zbyt daleko idącej ingerencji w życie rodzinne. Ta „hermetyczność” rodzin nie sprzyja zatem angażowaniu rodzin pomocowych i wolontariuszy w procesie pomocy na rzecz dzieci objętych pieczą. Rodziny do chwili obecnej nie zgłaszały takich potrzeb. Trudno zatem wywierać na nie nacisk w tym zakresie, skoro dobrze radzą sobie z wykonywaniem powierzonych funkcji opiekuńczo – wychowawczych przy wsparciu koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Być może wdrożenie systemu zadaniowego czasu pracy koordynatorów wpłynie pozytywnie na ich większe otwarcie na pomoc osób trzecich. Efektem tego rodzaju postaw rodzin zastępczych jest brak wniosków o udzielenie urlopu czy też innych przerw w sprawowaniu funkcji związanych z szeroko rozumianą terapią rodziny i doskonaleniem jej kompetencji, bowiem przerwy takie powodowałyby konieczność powierzenia spraw rodzinnych osobom z zewnątrz. Należy zauważyć, że rodziny zastępcze korzystają z innych szkoleń dotyczących spraw opiekuńczo wychowawczych organizowanych przez PCPR. Wprowadzenie możliwości skorzystania z superwizji czy też innych form wsparcia przeciwdziałających zjawisku wypalenia zawodowego w opisanej wyżej sytuacji „zamknięcia” rodzin nie jest proste. Duże nadzieje wiążemy z wdrożonymi obecnie działaniami, tj.:*

- uczestnictwo rodzin zastępczych w obecnie projekcie unijnym pn. „Razem Raźniej” (wyjazdy integracyjne, szkolenia, warsztaty itp.),
- wdrożenie zadaniowego czasu pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
- prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych.

(akta kontroli str. 530-531)

Nie stwierdzono różnic w zakresie korzystania z poszczególnych uprawnień pomiędzy rodzinami objętymi i nieobjętymi wsparciem koordynatora, głównie z uwagi na krótki okres funkcjonowania rodzin nieobjętych wsparciem (umieszczenie dzieci w rodzinie zastępczej 11 marca 2020 r., 14 sierpnia 2019 r.) oraz zmianę miejsca zamieszkania²⁸.

Wizyty koordynatora w rodzinach zastępczych odbywały się raz na miesiąc (dwie rodziny) lub raz na kwartał (sześć rodzin)²⁹.

Rodziny nieobjęte pomocą koordynatora odwiedzał asystent pracy z rodziną. Wizyty odbywały się z częstotnością jak dla rodzin objętych wsparciem koordynatora.

Zarówno w przypadku rodzin objętych jak i nieobjętych wsparciem koordynatora wizyty w rodzinach zastępczych były rzetelnie dokumentowane za pomocą

²⁸ Postanowienie sądu o rozwiązaniu rodziny z 13 listopada 2019 r.

²⁹ Na podstawie analiza dokumentacji ośmiu rodzin objętych opieką koordynatora.

kwestionariusza dotyczącego wizyty domowej. Kwestionariusz zawierał m.in. następujące pozycje: data, imię i nazwisko rodziny zastępczej, adres, cel wizyty, osoby obecne podczas wizyty, problemy, ustalenia, wnioski/inne uzyskane informacje.

Podczas wizyt podejmowane były działania związane z aktualizacją sytuacji rodzin zastępczej. W kwestionariuszach zamieszczono informacje o sytuacji szkolnej dziecka, zdrowotnej, opiekuńczo-wychowawczej, warunkach mieszkalnych w jakich przebywa dziecko, sposobie spędzania czasu wolnego przez dziecko.

(akta kontroli str. 545-656)

Z wyników ankiety przeprowadzonej wśród rodzin objętych wsparciem wynika, że koordynator odwiedzał rodzinę raz w miesiącu (88,9%), natomiast 11,1% badanych rodzin wskazało, że wizyty koordynatora odbywały się raz na kwartał.

Wszystkie objęte badaniem ankietowym rodziny wskazały, że w trakcie wizyt koordynator nigdy nie bawi się z dziećmi, a 88,9% rodzin, że nigdy nie pomaga dzieciom w odrabianiu prac domowych. Z kolei 77,8% badanych rodzin wskazało, że koordynator w czasie wizyt zawsze rozmawia z rodzicami, 22,2%, że rozmawia z rodzicami często lub bardzo często. Praktycznie wszyscy ankietowani (88,9%) przyznali, że koordynator w trakcie wizyt zawsze rozmawia z dziećmi, 11,1% że rozmawia bardzo często. Zdaniem 77,8% ankietowanych rodzin koordynator w trakcie wizyty zawsze wypełnia dokumenty, 11,1% przyznało, że robi to często, a 11,1% że bardzo rzadko. W opinii 33,3% badanych koordynator zawsze sprawdza stan i czystość pomieszczeń, w opinii 33,3% robi to często i bardzo często, a zdaniem 33,3% rzadko i bardzo rzadko.

Dyrektor oraz koordynatorzy odnosząc się do wyników ankiety wskazali: (...) *Badania ankietowe wykazały, że koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie bawi się z dziećmi, nie pomaga w odrabianiu prac domowych - zadania te nie są przypisane do obowiązków koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, są one bardziej przypisane typowo do samych rodziców zastępczych ewentualnie do asystentów rodzin. W trakcie odwiedzin koordynatorzy kierują swoją uwagę na rozmowę z rodzicami zastępczymi oraz z dziećmi pozostającymi pod ich opieką. Odwiedziny koordynatora i stały nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem rodziny zastępczej należą do jednego z ich głównych zadań. Rozmowa daje możliwość ustalenia, czy w rodzinie występują problemy, czego one dotyczą oraz daje możliwość opracowania przez koordynatora z rodzicem zastępczym sposobów ich rozwiązania, wraz ze zmianą planu pomocy dziecku. W czasie odwiedzin koordynatorzy zwracają szczególną uwagę na stan zdrowia wychowanków, zabezpieczenie przez rodziców zastępczych godnych warunków do zamieszkiwania i rozwoju dla pozostających pod ich opieką wychowanków, zabezpieczenia w podręczniki, przybory szkolne, odzież, obuwie stosowne do pory roku, relacje sąsiedzkie, współpraca ze szkołami itp. (...) Wszelkie uwagi dotyczące stanu czystości mieszkania są zawsze przedstawiane rodzinie w sposób taktowny i delikatny. W większości przypadków podczas wizyty domowej może padać stwierdzenie dotyczące czystości w mieszkaniu, ale ma to tylko charakter stwierdzający stan faktyczny.*

(akta kontroli str. 659-661, 532-533, 542-544)

Koordynator lub PCPR jako organizator pieczy wspierał rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka poprzez współpracę z sądem, ośrodkiem adopcyjnym, ośrodkiem pomocy społecznej i szkołą.

Na podstawie analizy dokumentacji rodzin objętych badaniem ustalono, że w przypadku wszystkich rodzin i podopiecznych koordynator lub PCPR przekazywał zgodnie z wymogami art. 131 ust. 2 do właściwego sądu opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W przypadku

podopiecznych uczących się koordynator lub starszy specjalista pracy socjalnej dwa razy w roku występował do placówek edukacyjnych o informacje o uczniu. W przypadku wszystkich podopiecznych, których rodzice biologiczni żyli PCPR występował do MOPS z pismem o informację odnośnie objęcia opieką asystenta rodziny.

W przypadku siedmiu podopiecznych PCPR kontaktował się z ośrodkiem adopcyjnym.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej w PCPR nie byli informowani o posiedzeniach sądowych dotyczących dzieci z rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka objętych ich opieką. Za wyjątkiem przypadków, w których Dyrektor PCPR był stroną w postępowaniu (np. występował o zasądzenie alimentów w imieniu dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej).

(akta kontroli str. 545-656)

Przedstawiciel Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim III Wydziału Rodziny i Nieletnich poinformował, że o posiedzeniach informowane są strony postępowania oraz że żaden przepis nie przyznaje koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej statusu strony postępowania.

(akta kontroli str. 1456)

Zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań koordynatora zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej. Na podstawie badanej próby dokumentacji ustalono, że:

- w PCPR zapewniono wszystkim badanym rodzinom dostęp do pomocy psychologicznej, z pomocy tej skorzystały cztery rodziny objęte wsparciem koordynatora dla sześciu dzieci i dwie rodziny nieobjęte opieką koordynatora dla dwóch podopiecznych;
- w PCPR nie zapewniano dostępu do pomocy rehabilitacyjnej, pomoc taka była realizowana w poradniach specjalistycznych, z pomocy tej skorzystały cztery rodziny objęte opieką koordynatora dla sześciu podopiecznych;
- w PCPR nie zapewniano dostępu do pomocy reedukacyjnej, pomoc taka była realizowana w szkołach, z pomocy tej skorzystało pięć rodzin objętych wsparciem koordynatora dla ośmiu podopiecznych.

(akta kontroli str. 545-656)

W przypadku 70% ankietowanych rodzin objętych wsparciem koordynatora nie wystąpiła potrzeba pomocy w dostępie do pomocy specjalistycznej, a 20% ankietowanych wskazało, że koordynator udzielił pomocy w dostępie do specjalistycznej pomocy (psychologicznej), 10% ankietowanych przyznało, że koordynator nie udzielił żadnej pomocy.

Jedna ankietowana rodzina wskazała, że dziecko wymaga opieki specjalistycznej, jednak korzysta z niej tylko z inicjatywy rodziny. Dzieje się tak pomimo zgłaszanych problemów i trudności.

Odnosząc się do wskazanego przypadku rodziny, która w badaniu ankietowym wykazała, iż dziecko wymagało opieki specjalistycznej, a rodzina nie otrzymała wsparcia ze strony koordynatora Dyrektor wskazała, że żadna interwencja w tym zakresie nie wpłynęła do niej. Poinformowała, że poczyni ustalenia w powyższym zakresie i jeżeli taka sytuacja faktycznie miała miejsce podejmie stosowne kroki.

(akta kontroli str. 533, 659-661)

Zgodnie z art. 180 pkt 1 do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata

2018-2020 został przyjęty uchwałą nr IV/15/2018 Rady Powiatu Ostrowieckiego z 21 grudnia 2018 r. Okres obowiązywania poprzedniego programu upłynął 31 grudnia 2017 r.

P.o. Dyrektora wyjaśnił, że przyczyną powyższego mogła być rotacja wśród pracowników Działu ds. Pracy z Rodziną i Dzieckiem, odejście z pracy doświadczonej kadry wywołało zamieszanie w tej komórce.

W Powiatowy Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2018-2020 jako cel główny przyjęto wspieranie rozwoju pieczy zastępczej ze szczególnym nastawieniem na tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej.

Sformułowano także cztery cele szczegółowe:

1. Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej;
2. Praca z rodzinami naturalnymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
3. Wspieranie pełnoletnich osób opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka i placówki opiekuńczo-wychowawcze w procesie usamodzielniania;
4. Utrzymanie odpowiedniego poziomu świadczonych usług na terenie Powiatu Ostrowieckiego w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W ramach celu szczegółowego Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej przewidziano m.in. następujące działania:

- podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa lokalnego na temat rodzicielstwa zastępczego,
- promowanie w lokalnym środowisku różnych form rodzinnej pieczy zastępczej,
- pozyskiwanie i kwalifikowanie w miarę potrzeb, kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej: zawodowej, niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- organizowanie szkoleń dla pozyskanych i zakwalifikowanych kandydatów,
- zatrudnienie nowych osób do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- zapewnienie pomocy prawnej i wsparcia psychologicznego osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą,
- zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i podnoszenie ich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną,

W rozdziale 6.3. Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2018-2020 określono limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2018-2020, który wynosił cztery rodziny.

Według danych zamieszczonych w sprawozdaniach dotyczących efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej liczba rodzin zastępczych zawodowych funkcjonująca na terenie powiatu ostrowieckiego kształtowała się następująco:

- w 2018 r. jedna rodzina zastępcza zawodowa, dwie rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,
- w 2019 r. dwie rodziny zastępcze zawodowe (rozwiązane w 2019 r.), jedna rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego.

W Powiatowy Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2018-2020 w harmonogramie działań (tabela 22) zamieszczone zostały wskaźniki jednak bez wskazania ich wartości docelowych, co utrudniało określenie stopnia ich realizacji.

W Sprawozdaniu z realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2018-2020 za 2019 rok – w odniesieniu do działań ww. programu skierowanych do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka – zawarto m.in. informację o osiągnięciu następujących wskaźników:

- liczba przeprowadzonych akcji lub udziału w inicjatywach promujących idee rodzicielstwa zastępczego – 1;
- liczba zakwalifikowanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny

- zastępczej/prowadzenia rodzinnego domu dziecka – 10;
- liczba nowych osób zatrudnionych do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zawodowej/prowadzenia rodzinnego domu dziecka – 0;
- liczba osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą uczestniczących w grupach wsparcia – 34;
- liczba osób uczestniczących w specjalistycznych szkoleniach mających na celu podniesienie kwalifikacji osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą – 41;
- liczba udzielonych porad prawnych – 4;
- liczba udzielonych porad psychologa – 84;
- liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej – 5;
- liczba szkoleń w których uczestniczyli koordynatorzy – 5;
- liczba osób zatrudnionych do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi – 2.

(akta kontroli str. 361 – 470, 510,533)

Dyrektor wyjaśniła: *Program rozwoju pieczy zastępczej zawiera koncepcję działań zmierzających do zapewnienia rodzinnej pieczy zastępczej dla możliwie największej liczby wychowanków. Rozwój sieci rodzin zastępczych jest procesem szczególnie trudnym i odpowiedzialnym, dlatego nie chcemy wiązać się jakimikolwiek wskaźnikami liczbowymi. Wychodzimy bowiem z założenia, że osiąganie wyznaczonych wskaźników nie może odbywać się kosztem poziomu przygotowania potencjalnych rodzin do sprawowania opieki. Należy zaznaczyć, że Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020 został opracowywany i przyjęty do realizacji w okresie przed objęciem przeze mnie funkcji dyrektora w PCPR. W chwili obecnej jest opracowywany nowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 - 2023 w którym wskaźniki te zostaną ujęte i podane w formie liczbowej.*

(akta kontroli str. 533)

W okresie objętym kontrolą na pracę koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych w PCPR nie zostały złożone skargi.

(akta kontroli str. 662)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Projekt 3-letniego Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2018-2020 nie został przedłożony Radzie Powiatu Ostrowieckiego w terminie umożliwiającym jego przyjęcie i obowiązywanie od 1 stycznia 2018 r. W projekcie nie zostały zawarte wartości docelowe wskaźników realizacji Programu, co utrudniało określenie stopnia jego wykonania.

(akta kontroli str. 361 – 470)

2. W przypadku dwóch podopiecznych z 25 objętych szczegółowym badaniem, po upływie roku od umieszczenia w pieczy nie wystąpiono o alimenty, co stanowiło naruszenie art. 38 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 545-656, 1137-1188, 1279-1337)

3. W przypadku jednego dziecka wniosek wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej, o którym mowa w art. 47 ust. 7 ustawy został złożony do właściwego sądu dopiero po upływie ponad sześciu lat od umieszczenia podopiecznego w pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 1458 – 1513)

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej i organizator pieczy wspierali rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka w realizacji ich zadań. Udzielane wsparcie nie zawsze okazywało się jednak skuteczne. Dla dwóch podopiecznych, w przypadku których gdy od umieszczenia w pieczy zastępczej upłynął rok nie dochodzą świadczeń alimentacyjnych. W przypadku jednego dziecka wniosek wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej, o którym mowa w art. 47 ust. 7 ustawy został złożony do właściwego sądu dopiero po upływie ponad sześciu lat od umieszczenia podopiecznego w pieczy zastępczej.

PCPR zapewnił rodzinom zastępczym możliwość korzystania z części uprawnień wynikających z ustawy o pieczy zastępczej, w szczególności udziału w grupie wsparcia i szkoleniach mających na celu podnoszenie kwalifikacji, skorzystania z pomocy prawnej, prawa do urlopu oraz możliwości zatrudnienia osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu ostrowieckiego pozbawione były natomiast możliwości skorzystania z rodziny pomocowej oraz pomocy wolontariuszy. W PCPR zapewniono dostęp do opieki psychologicznej, natomiast opieka rehabilitacyjna realizowana była przez rodziny we własnym zakresie. Projekt Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim na lata 2018-2020 został przedłożony Radzie Powiatu Ostrowieckiego z opóźnieniem. Założenia dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej przyjęte w Programie były realizowane, jednak z uwagi na nieokreślenie wartości docelowych wskaźników ich realizacji nie sposób wskazać stopnia ich wykonania.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Organizacja pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w sposób zgodny z wymogami art. 77 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. z zachowaniem limitu do 15 rodzin zastępczych objętych opieką jednego koordynatora.
2. Zapewnienie w trakcie opracowywania planów pomocy dziecku udziału i podpisu asystenta rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny przedstawiciela podmiotu organizującego pracę z rodziną.
3. Podjęcie działań w celu zapewnienia udziału w ocenach sytuacji dziecka przedstawiciela ośrodka adopcyjnego.
4. Uwzględnianie w trakcie modyfikacji planów pomocy dziecka zbliżającego się do pełnoletniości celów dotyczących przygotowania do usamodzielnienia, a w przypadku podopiecznych przewidzianych do adopcji celu dotyczącego adopcji oraz aktualizowanie w każdym uzasadnionym przypadku celów i założeń planu pomocy.
5. Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych, w przypadkach dzieci, dla których od umieszczenia w pieczy zastępczej upłynął rok oraz w sytuacji zidentyfikowania tego rodzaju problemu w planie pomocy dziecku.
6. Kierowanie, bez zbędnej zwłoki, do właściwego sądu wniosku o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej, w przypadku nieprzekazania do sądu w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej

informacji, o której mowa w art. 47 ust. 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

7. Zapewnienie wysłuchania zdania dziecka w trakcie przeprowadzania oceny sytuacji dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają oraz udokumentowanie tego faktu.
8. Opracowywanie i przedkładanie Radzie Powiatu Ostrowieckiego projektów Powiatowych Programów Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowieckim pozwalających na określenie stopnia osiągnięcia celów oraz w terminie umożliwiającym ich przyjęcie i obowiązywanie od początku okresu na jaki zostały przygotowane.

Uwagi NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce,   grudnia 2020 r.

Kontrolerzy
Krzysztof Kopeć

Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Magdalena Kaczmarczyk
Inspektor kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
p.o. Dyrektora
Krzysztof Wilkosz

.....
podpis

Sporządzili:

Krzysztof Kopeć, główny specjalista kontroli państwowej, dnia ..... grudnia 2020 r. ....

Magdalena Kaczmarczyk, inspektor kontroli państwowej, ...grudnia 2020 r. ....

Uzgodniono z:

Violetą Nowak, głównym specjalistą kontroli państwowej dnia ..... grudnia 2020 r. ....

Tadeuszem Mikołajewiczem, doradcą prawnym dnia ..... grudnia 2020 r. ....